

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 за місяць . . . 170 пер.

За границю:

цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 на пів року . . . 8 рублів
 або 18 франків

Подорожче число по 10 сот.

РУСЛАНА

«Виреш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милої і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — В Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5^{1/2} год. пополудни.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Дембровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає слідше напередне застережене. — Рекламації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Політика відчинених дверей.

(X) Минувшого четверга виступив міністер-президент бар. Бек в перший раз в новій посольській палаті з політичною промовою. Не була се, як він сам зазначив, подрібна політична програма правительства, ані програма сеї роботи, якої правительство від нової палати вимагає в певнім означенім часі, лише загальний вступ в новій сесії державної ради. В тій вступній промові бажав міністер-президент висловити вражіння віднесені при зустрічі з посольською палатою і засади, яких він придержує ся. Як престольна річ не вказувала певної означеної з гори політики державної, не вязала ся наперед з якимнебудь сторонництвом, так і правительство бажав вести політику відчинених дверей. Правительство не хоче собі зачиняти ніяких дверей, котрими можна би дістати ся до парламентарних клубів і сторонництв, не вяже ся наперед з ніяким сторонництвом, але й не думає ніякого сторонництва заганяти в опозицію.

Нова посольська палата, вибрана загальним голосуванем, повинна здійснити з одного боку ті надії, які на неї покладають, а з другого — розвіяти ті сумніви й побоювання, які проти неї підношено, дати новий зміст прилюдному життю та забезпечити гармонійний поступ. Населенє вижидає від нової палати сповнення тих подій і тому найголовнішою єї задачею є позитивна праця, безнастанна, свідомо ціли, котра довела би до дальшого розвитку на всіх областях політичного й економічного життя.

Вправді деякі круги суспільности відносять ся із зневірою до нової палати, але всяка нова система перебуває конечно дитячі недуги. Вслід виборів пояснив правительству і політичним сторонництвом вплив програм на широкі верстви народні. Виявило ся між иншим, що національний радикалізм, (міністер-президент мав тут головно на умі всенімців), котрий підпірав услівя державного єствованя, не найшов так могутньої піддержки, як ще недавно, бо в наших часах суспільних реформ не можна безкарно вести політики крайних середників і крайних цілий. Виборчі круги висловили свій суд в тім напрямі, щоби конституційне жите і парламентаризм були удержані, щоби всі спори і суперечности вирівнували ся на парламентарній видівні, а не підрива-

ли і не руйнували парламентарний устрій. В палаті проявляє ся змаганє до твореня великих тактичних союзів і з того можна догадувати ся, що послі поучені виборчим досвідом бажають повернути до хосенної і плодovitой роботи.

Незвичайний зріст соціальної демократії поясняє міністер-президент тим, що инші круги суспільні замало звертали бачности на політичний розвиток широких верств народних. Ліпше стало ся, що соціальна демократія з полусьвітла пятої курії виступила на ясне дневне світло парламентарної — рівноправности і тепер буде приневолена показати, скільки творчої сили мають єї ідеї, яку охоту до праці покажуть єї заступники.

Соціально-реформаторські гадки повинні стати власністю загалу, бо без позитивної, успішної роботи не остоїть ся ніяке сторонництво перед судом загального права виборчого. Тим способом звернув міністер-президент бачність соціалістів на ту одвічальність, яка на них тепер, яко чисельне могутне сторонництво спадає, хоч сим ріпучим зворотом не думає їх заганяти в опозицію. І їм хоче міністер-президент лишити відчинені двері, а собі також не хоче зачиняти приступу до соціалістичного союзу. Він бажав покористувати ся всім, що лише доброго має кожде сторонництво для правительства.

Міністер-президент вказав у своїй промові на се, що палата нова розпадає ся з суспільного погляду на два табори, на табор горожанських сторонництв і табор соціалістів. Правительство бажало в часі тіснійших виборів зєдиненя сил всіх горожанських сторонництв, щоби у виїмкових случаях супроти надто далекоюсяглих соціалістичних домагань, витворити противагу. Міністер-президент домагає ся отже від сих горожанських сторонництв, щоби они здобули ся на щирю політичну і суспільну роботу, позаяк они зрозуміли вартість розумного уміркованя і одвічальності посіданя: а ся одвічальність лучить ся з повагою держави як найтіснійше. Колиж посідаючі верстви суспільности через свої представників підривають повагу держави, але занедбанем роботи відказують державі засобів потрібних до єствованя, то тим самим підривають свої власні підвалини. В тій ціли звиває міністер-президент горожанські сторонництва до тіснійшого зближеня з широкими верствами народними і до усуненя на дальший плян тих пи-

тань, котрі занимали доси перше місце (має тут очевидно на думці національно-політичі питава). Лише рішучою і позитивною творчою працею можна утрачене наново здобути. Престольна річ, котра буде провідною дорогою для правительства, подала вельми богатий матеріал до роботи. Задачі вказані там є злучені певною звязию, а їх полагада є конечно для органічної цілости державного і суспільного ладу. Всяку одну сторону, самолюбну і вузкосередну політику класову треба понехати а змагати до заповідженої суспільної реформи в рамках загальних інтересів і при стараннім береженю условій єствованя продукції (тим способом звертає ся бесідник проти всяких змагань до насильного вивлащуваня і виворотових змагань).

Живемо в добі організації. Треба отже користи уладженого співжиття зробити приступними для всіх, поправити народно-господарські і культурні відносини всіх верств населеня і усунути недомаганя впливаючі з роздроблюваня економічного і суспільного життя. Одвічальність послів в порівнаню з давнішою збільшила ся, треба всіх заходів доложити, всіх сил ужити до хосенної роботи і скупити ся около правительства, щоби не на становищі негачії нашого суспільного ладу, але позитивною роботою витворити підвалини здорового, сталого і забезпеченого перед потрясенями поступу при рівномірнім узглядненю всіх верств народних.

Міністер президент признав ся до консерватизму, але сей консерватизм не змагає до закостенілости, а навпаки до збереженя і розвитку того, що на се заслугує. Бути консервативним, значить задалегідь промощувати розвиткови шлях, щоби сей розвиток відбувався без переворотів і нарушеня управлених інтересів.

Зазначивши на останку поважанє для маєстату закона і рівність усіх перед законом без ріжничії народности й ісповіданя релігійного чи політичного, висловив міністер-президент, що єго девізою є: авторитет цілости і рівноправність частий, могутність держави і добро горожан і народів.

Президент міністрів вказує також на се, що правительство не злякає ся нічого і нічим не зневірять ся, хоч не висловив того, де бачить неприятеля, кокого би бояти ся треба.

Голос про державно-правну заяву руского клубу.

Віденьський тижневник Gross-Oesterreicher в ч. 273 з 1. липня с. р. подає про державно-правну заяву руского клубу в державній раді ось яку замітку:

Всі справедливо думаючи Австрійці, а передовсім Велико-Австрійці, віддають честь українському народові, позаяк він ясним поглядом і свідомий цілі зрозумів усліва встановлення новітньої австрійської держави. Але по що було, питаємо, сего історичного плащика, сего покликання на історичні пергаменти зперед 1772 р.? Хотіло ся іменно малпувати Чехів. Так само як з Русинами, було сумно з хорватским народом, колиб він на нічим іншим не міг оперти свого у правнення до встановлення, як лише на Цетиньським договорі з 1527. Триєдине Хорватське королівство, руска Галичина конечно відуть в жите не ддятого, що кількох дипломатів перед трема століттями, записали якийсь пергамент, але позаяк новітнє жите, розвиток нашої монархії, неумолимий процес творчий нашого державного життя домагає ся сего, щоби в 20-ім століттю кождому культурному народові признати єго права. Поодинокий чоловік має право жити, позаяк він живе, а не ддятого, позаяк двоє з єго предків між собою заключили подруже перед 1000 роками.

Перед третою думою.

Непевність і якась безвідрадность обняла російську суспільність. Серед гуку бомб і постраху грабежий та скритоубийства, які шаліють головню по містах цілої Росії завмирає ініціатива до всякого політичного руху, до цілевої ідейної роботи. Мимо існування програм заникли десь партії, приналежні до тих програм, а в переведеню їх в жите запанувала повна безпрограмовість. Виринуло тепер навіть питанє, чи взагалі брати ся до роботи чи ні, чи взяти участь в третій думі, чи всьо лишити на Божу волю, ний само за себе робить ся... Ось що про сей настрій пише київська „Рада“ у вступній статі:

В останних числах „Русс. Вед.“ та по інших газетах, наводять ся чутки про те, що ліві партії (соц. дем., соц. рев. та нар. соц.) постановили не брати участі у виборах до третої державної думи. Можливо, що ці чутки не зовсім відповідають дійсности, бо за такий короткий час згадані партії фізично не мали змоги вяснити становище настільки, щоби прийняти ту чи иншу постанову в такій важній справі, як участь у виборах. Але „нема диму без огню“, каже народня приказка, і вже один той факт, що чутки ці зявили ся і не зникають, свідчить про те, що думка партийних проводирів, або й ширших партийних верств, працює в певнім напрямку.

Що спокушає ліві партії вертатись, здавалоб ся, на віки з даної в архів тактики бойкоту — се цілком зрозуміло. Новий виборчий закон, на підставі яко-

го відбуватимуть ся вибори до третої думи, зовсім не задовляє тих вимог, які ставлять сі партії. Перевага поміщицкого ельменту, зменшеня числа послів від „инородців“, велика залежність передвиборчих зібрань від місцевої адміністрації, — усе се зводить шанси лівих партий до самих мізерних розмірів. Уже тепер наперед можна сказати, що навіть при найінтензивнійшій передвиборчій агітації, все така „ліва“ в третій державній думі буде дуже й дуже малолюдною. Але, не вважаючи на се, нехтоване виборами до третої думи з боку лівих партий булоб дуже шкідливою помилкою, як для них самих, так і для широкого поступового громадянства. В країнах з широко-розвиненим громадско-політичним житєм, де людність вже придбала собі певні політичні звички та традиції, де нарешті, політичні партії визнають ся усіма, в тім числі і урядом, за представників „общественнаго мнѣнія“, там бойкот мав би своє значінє.

З державної ради.

На початку засідання президент подав до відомости, що згідно з ухвалою палати президія явила ся на аудієнції у цісаря, щоби зложити вирази голду і лояльности і що одержала порученє від монарха, висказати подяку палаті.

Президент міністрів предкладає справозданє квотової депутації. По відчитаню впливів, палата приступила до нарад над наглими внесеннями в справі покараня урядників.

Міністер скарбу гр. Коритовский заявляє, що коли внескодавці порушили також meritum справи, то правительство уважає відповідним заняти становиско супротив сих внесень. Отже по перше виданє міністрам зарядженє не стояло в жадній звязи з виборами до державної ради. Серед безнастанних переривань соціялістів міністер стверджує категорично, що дисциплінарний засуд на перенесенє тих урядників був виданий вже перед вислідом виборів, але задержано ся з виконанєм єго аж по виборах, щоби вичекати, чи котрийсь з тих панів буде вибраний послом, чи ні. Се признав і сам перенесений др. Вагер, по одержаню дисциплінарного вироку виразно перед своїм настоятелем. По другє стверджує міністер, що правительство не бажає по борювати організації урядників в рамках службових обовязків і в границях, допустимих службово.

Супротив заводових організацій правительство відносить ся з симпатією, однак о стілько, о скілько не переступлять ся закони. В цілі успішного підпіраня урядничих інтересів позакладано прецінь ріжні урядничі стоваришеня, а правительство відносило ся до них з симпатією, в противности до инших держав, де на такого рода стоваришеня (як пр. французські сьндикати) глядять ся нехїтно, або переслідують ся їх, як у Франції, найострійшими средствами. Однак борба за загальне право голосованя, яке від кількох літ розпалювало уми, завела і до наших урядничих товариств радикальний

тон. А прецінь присяга, яку складає урядник при своїм вступленю в службу, відносить ся до цілого єго службового відношеня і він повинен зречи св перше служби, коли хоче виступати в ролі агітатора протів правительства. Тут міністер обговорює на відставі актів агітаційну діяльність трех покараних урядників і звертаючись до соціялістів запитує, чи они в своїй партії стерпіли би се, щоби їх член чи навіть урядник в сей спосіб виступав протів партії. По острій полеміці з внескодавцями, які зачепили були лично міністра, бесідник ствердив вше, що иншим урядникам не роблено зовсім трудности в кандидованю, та що засуду дисциплінарного сенату не мають права змінити ані міністри, ані державна рада а дарованє вини в дорозі ласки відкинули самі урядники, отже замкнули собі дорогу вирозумілої полагоди. Тому міністер вносить на відкиненє всіх наглих внесень дотично сего предмету з виїмкою другої часті внесеня Странского, щоби приступити до установлення службової прагматики для урядників.

По послі Штернбергу, який полемізуючи з выводами міністра скарбу, закинув правительству, що агітувало в користь соціялістів, заняв слово пос. Будзиновский, промовляючи зразу по руски а відтак по німецьки. Вказав на те, що перенесенє урядників є в Галичині на дневнім порядку, а робить ся се в великих розмірах задля здержаня розвою руского народа. Се, що діє ся в Галичині, компромітує не тільки край, але цілу державу, а доперва в другім ряді башибожуків, супротив яких турецькі башибожуки є вельми лагідні. Галицка зараза надуживаня власти може легко переступити границі Галичини і затроїти цілу державу. Однак палата є глуха на сі остороги. Наслідки сего вже повляють ся: палата вибрала посла Старжиньского віцепрезидентом. В Галичині кождий руский урядник і державний слуга в день і в ночи є ириготований до виїзду на випадок перенесеня на захід краю. Правительство хоче тим способом польонізувати східну Галичину і знищити руский нарід. Правительство опікує ся також і хлопом, висилаючи єго або до Америки або на другий сьвіт. Окрім хлопів є в Галичині вше тільки урядничий стан, важний для народного життя. Галицкі школи служать тільки на те, щоби Русинів удержали на стої анальфебетизму і щоби часть краю, замешкану Русинами, заляти польською інтелігенцією.

Мимо сего в послідних літах руска інтелігенция збільшила ся і ся обставина починає непокоїти Поляків і центральне правительство. Супротив сего правительство десяткує через перенесеня руских урядників до західної Галичини руский ельмент в містах і унеможливує Русинам послугувати ся рідною мовою в своїм власнім краю. Здержує ся культуральну працю рускої інтелігенції і руских культуральних інституцій сим, що відбирає ся найліпші учительські сили середним і народним школам, а вкінци руйнує ся хлопів. Відвічальним за сі переносеня є в першій лілї австрійське правительство. Коли хоче ся, щоби пар-

лямент, а з ним і держава жили, потреба також і супротив руского населення приміювати основні закони (оплески). Бесідник заповідає поставлене в мериторичній дискусії ось якої резолюції: Взиває ся правительство, щоби занехало дальших примусових перенесень руских урядників і учителів зі східної до західної Галичини і щоби перенесених назад перенесло до східної Галичини.

По замкненню дискусії промовляли генеральні бесідники і внескодавці, а відтак в голосованню відкинено всі наглі внесення з виїмкою другої часті внесення Странского, якого наглість, а відтак і meritum без дискусії ухвалено одноголосно.

Доконано відтак ріжні вибори до комісій. Відповідь бар. Бека на інтерпеляцію в справі закриття російської думи випала негатиивно з причини, що булоб се вмішуванем ся до внутрішних політичних відносин чужої держави. Вкінці відчитано ряд внесенень та інтерпеляцій.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар.** В четвер: руско-кат.: Юліана еп.; римо-кат.: Йосифа Калая. — В п'ятницю: руско-кат.: Евзевія, Юліана м.; римо-кат.: Фільомени.

— **„Львівський Боян“** уряджує в п'ятницю дня 5. с. м. в салі „Народного Дому“ інструментально-вокальний концерт при участі пань: Щедрович-Ганкевичевої, О. Рожанковської, Олени Яцишинівної, Софії Левицької і пп. Волощина і Береста. Білети вступу по ціні від 40 сот. до 2 К можна вчасніше набути в книгарні Наук. Тов-а ім. Шевченка. (Гл. 4 стор.).

— **Сокільський фестин.** „Сокіл“ і Читальня „Просвіти“ в Збоїсках к. Львова уряджують в неділю дня 7. с. м. о 3. год. по полудни фестин в великім читальнянім саді і огороді. В програму входять: товариські гри і забави, рухові вправи місцевого „Сокола“, перегони дівчат, перегони в мішках і з ложками, гра в

копаного мяча і мячики, конкурс гумору, ріжні виграні, колесо щастя, танці ітп. Грати буде сокільська орхестра. Вступ 30 сот., для дітей 20 сот. Гостям зі Львова дуже раді. Дорога догідна, бо від жовківської рогачки всего 2 1/2 кілометрів на місце фестину. — *Комітет.*

— **3 віденьського університету.** Дня 1. липня відбула ся на університеті у Відні промоція о. Дмитра Яремка, сьвященника львівської архієпархії, на доктора св. Богословія. Торжественного акту академічного доконав проф. др. Деллер яко промотор, в присутности ректора університету, декана виділу богословского і єпископа д-ра Маршала яко канцлера тогож виділу.

— **Ювілейна жертва.** Дна 25. червня с. р. обходив в Острові під Тернополем тамошний парох о. Іван Любавич, ювілей 50-літнього свого душпастирвання в Острові. На богослуженє прибув також і колятор гр. Володимир Баворовский з женою. По службі Божій зложили они ювіляторови желаня, а опісля прислав гр. Баворовский на приходство лист, в котрім ще раз висказує свої желаня, а разом для всьвячення ювілею складає 4.000 К в заставних листах земского товариства кредитового у Львові на устроєнє фонду імени о. Любавича в тим лише застереженем, щоби користали з сего фонду мешканці села Острова к. Терн.

— **3 Бережан.** Відчит п. Гн. Хоткевича про бандуру і бандуристів відбуде ся в четвер 4. с. м. в салі „Надії“.

— **Господарске віче,** уряджене злочівською філією тов-а „Сільський Господар“ в Сквараві дня 30. м. м. мало около 500 учасників. По рефераті п. Балтаровича про суспільну і господарску організацію, о. Глодзінський викладав про закладанє господарских рад при читальнях та про основуванє райфайзенських кас і крамниць системи Рочделя. — О. Т. Дуткевич подав гадку, щоби заложити доповняючий курс а по вьясненю о. Глодзінського задач і умовій такого курсу, заступники громади і місцевої ради шк. підняли ся сю гадку зреалізувати, так що є надія, що курс господарский в короткім часі буде отворений, а можуть з него користати і поблизі села, пр. Белаець, Острівчик і ще деякі. На закінченє наступив популярний виклад о. Дуткевича о штучних навозах і управі сіножатий. Задля спізненої пори не було дискусії над сим рефератом. Такі віча годило би ся уряджувати в кождім селі, а на дневний порядок можна поставити одну тему, але совісно оброблену і втягати до дискусії селян.

— **У львівській політехніці** вибрано ректором

на 1907/8 рік проф. д-ра Вячеслава Ляску, а коли сей не прийав вибору, вибрано ректором проф. Виктора Синьєвского. Деканами на 2 слідуочі літа вибрано: на виділі інженерії проф. д-ра Стан. Кемпінського, на виділі технічної хемії проф. д-ра Стеф. Німентовского, і на новоотворенім гідротехнічнім виділі проф. д-ра Макс. Тулія.

— **Із Станиславова.** На загальних зборах Тов. Руских женщин в Станиславові, які відбули ся дня 18. червня с. р., вибрано отсей виділ: п. Антонія Кульчицька голова, п. Марія Рибчукова містоголова, п. Зофія Гаваньська секретарка, п. Клявдія Чорненькова касиєрка, пп. Марія Миронова, Кмементина Тисовецька контрольорки, а пп. Анна Індишевська і Марія Зелінька, виділові.

— **В Рускім Товаристві педагогічнім** мусять небавом відбути ся надзвичайні загальні збори, бо двох з нововибраних виділових не прийало вибору так, що нема в виділі ким обсадити дві найважнійші функції: скарбника і секретаря.

— **Повиборчий процес.** В Коломиї відбула ся дня 25. червня карна розправа судова проти Трахтенберга, Генриха Заремби, Гольдшміда і Кагана Др. Трахтенберг був обжалований о те, що яко предісдатель виборчої комісії заглядав до виборчих карт і стоячому побіч него Кафілеви Зенензібови диктував назвища тих, на котрих голосовано. Сим способом зраджував тайність виборів. Др. Трахтенберг перечив, мов би він заглядав в карти, лиш признав, що карти зложені в четверо розкладав так, що були зложені лиш в двоє, бо хотів переконати ся, чи нема більше карт, як одна. Часами кризь папір пробивало ся назвище кандидата і тоді він говорив, на кого виборець віддає голос. Сьвідок Стрийский, муж довіря при виборчій комісії, зізнав, що др. Трахтенберг заглядав до виборчих карт і диктував назвища кандидатів початковими буквами (С — Шор, Т — Тов, К — Колішер) Зенензібови а сей вписував собі криски до приладженого вже аркуша паперу з трема рубриками. Генрик Заремба обжалований о те, що заглянув до карти голосованя Йосифа Сьвенціцкого і подиктував назвище кандидата стоячому побіч него панови. Заремба перечив сему. Сьвідок Сьвенціцкий потвердив, що Заремба заглядав до єго карти. Розправу відрошено в цілі переслуханя інших сьвідків. Дальші розправи проти 10 інших обжалованих між ними і проти віцебурмістра Функельштайна, відбудуть ся в сих днях.

— **Води, води** будуть небавом кликати жаждучі Львовяни, немов на пустині. Ледви

Матеріали до історії зносин Галичан з Буковинцями.

Ч. 39.

Лист Осипа Барвінського до Із. Воробкевича писаний 3. (15.) IV. 1867.

(Дальше).

Черевань, се образъ тихъ козаків багачівъ, що збагатівши підчасъ війни Богдана Х. зъ ляхами сиділи опісля по хуторахъ: у него ведеться усе по багацьки и уже більше по панськи, однакожъ старі звичаї обичаї шануютьця. На супротивъ Череваня поставивъ Куліш Г.... (незнаю єго назви, а книжки під рукою не маю), що, взявши за себе Ляшку, ляпистця и забуває козацькі звичаї, народний обичай, а лишъ при Шрамови, мовби зъ мусу, каже, своїй жінці при обіді услугувати, глузує зъ неї не козацьки а мовъ шляхтичъ зъ своєї підданої, у него уже все переводитця. Супротивъ характерові Сомка і старого Шрама, поставивъ хитрого злого чоловіка Бруховецького, котрий нечеснимъ способомъ доходить до булави. У Бруховецькімъ характеризує Кулішъ той час, що вже козацтво починає нікчемніти и ставати олігархічнимъ.

Чернь або мужики суть у тімъ настро-

іню зрисовані у якімъ лишъ втогді були настроїні, коли бувъ Сомко Гетьманомъ наказнимъ, а Бруховецький старався за помочию Запорозцівъ у свої руки дістати булаву: усе тре ся, усі події стремлять до розв'язаня, alles ist in Spannung и читатель стравді переносить ся у ті часи, що авторъ зрисовує и усе те мовъ передъ очима читателя стоить, що втогді діялося. Отожъ життє. П те житє мимо Кулішової волі виплило тому, бо він бувъ вірний етнографіи — вірний історії того часу зъ котрого взявъ свій темать до повісті, а тимъ більше виступає воно передъ нашими очима яко живе, бо авторъ не оповідає намъ все яко критичну, історичну розправу — а яко подію въ тімъ часі вірно и устоить ся кождій критиці історика: авторъ дуже вистеригаєся теперішності, забуває й те, що вівъ цілкомъ въ євнихъ часахъ живе, забуває, що теперъ змінились околичности, змінились потрохи звичаї-обичаї та поведінки а вірно характеризує часи своєї повісті такъ, що гадавсь, Куліш живъ у тихъ часах, видівъ все то, що оповідає, своїми очима и зъ великимъ даромъ оповіданя написавъ тую повість заразъ по цілім факті. За тежъ то так високо ставлю я Куліша Чорну Раду — вінъ на рівні зъ Вальтеръ-Шкотомъ. Изъ сеї повісті вношу я на станъ и ціле положенє, на всі стосунки нашого народу за часівъ Сомка, вношу на єго звичаї, обичаї и поведінки. Читаючи історію сего часу по прочитаню Чорної Ради я живий

образъ маю того часу и мені здаєть ся, що то все вчера діяло ся.

Що я сказавъ про Чорну Раду, те саме прийшлобъ мні повторити и про Гайдамаки и Невольника Тараса Шевченка, тільки те инакше въ Невольнику, що тутъ темать взятий изъ спеціального життя XVIII. віку и то въ тихъ часахъ, коли Січъ руйнували. Усі повороти, усі розмови, кожне словечко дівихъ осібъ висказує намъ духа и характеръ тихъ часівъ и вказують на життя народу у тихъ часахъ.

Читатель Гайдамакъ и Невольника вірить и чує, що то все діялося не нині ні вчера, а минушого столітя, вінъ видить и переконаний, що такъ мислили у тамтимъ століття такъ говорили, так и чинили, якъ у Гайдамакахъ и Невольнику зрисовано, бо вінъ чує, що то все вірно історії, етнографії и часови.

Противъ тихъ літерацькихъ викінченихъ творівъ поставлю я Тараса Бульбу повість Гоголя зъ XV. чи XVI. віку. Критики однакожъ не даю, бо знаю що Ти сеї повісті не читавъ. Ії можна дістати ту у Львові въ переводі на нашу мову за 60 кр. якъ здаєся.

(Дальше буде).

